

Checklist voor de toekomst

Twaalf trends in de school van de toekomst.

De volgende lijst hebben we overgenomen van de website van het School Managers Centre van European Schoolnet (www.eun.org).

De bewerking voor het Nederlandse basis- en speciaal onderwijs is van de AVS.

1. Bereidt uw school zich voor op het nieuwe gezicht van onderwijs in de 21e eeuw?

De impact van ICT op het onderwijs is groot. Er zijn 12 trends te identificeren die een direct gevolg kunnen hebben voor de manier waarop schoolgebouwen en voorzieningen gebruikt worden. Het traditionele idee van een school verandert snel in een model waar 'school' niet zomaar een plaats is, maar een deur naar een complete leerwereld. Het gemak waarmee leerlingen in staat zijn om die deur door te gaan, zal niet alleen bepalend zijn voor het succes of falen van één enkele school, maar van het hele instituut 'onderwijs'.

2. Heeft uw school plannen om laptop technologie te gaan gebruiken?

Steeds meer toonaangevende onderwijsdeskundigen en autoriteiten staan op het standpunt dat leerlingen toegang moeten hebben tot laptops en internet op elk moment dat zij dat nodig hebben. Stel je voor dat een leerling elke dag een tijd de computer gebruiken. Het is onmogelijk en onpraktisch om 30 pc's in elk klaslokaal te zetten. Laptops of nog liever praktischer vormgegeven draagbare computers worden dan onmisbaar in de klas.

3. Heeft uw school een draadloos netwerk en een robuuste toegang tot internet?

Hoewel het nog vrij nieuw is kunnen we het ons niet permitteren om draadloze netwerken als een luxe te zien. Dankzij het netwerk komt internet bij elke leerling en in elke ruimte. Door een draadloos netwerk is het mogelijk om deze voorzieningen flexibel in te zetten, ook buiten, in tijdelijke gebouwen en dependances.

4. Veranderen de didactische methoden in uw school al?

Scholen ontdekken dat het gebruik van computers niet alleen zorgt dat de inhoud van het onderwijs verandert, maar ook de manier waarop. Het onderwijsproces verandert in de richting van meer projectmatig werken en samenwerkend leren en minder 'frontale' lessen resp. leraargecentreerd leren.

5. Heeft de school informele leerruimtes?

Naar bepaalde maatstaven vindt minder dan 25% van al het leren binnen het klaslokaal plaats. We weten nu dat de 'ongeprogrammeerde ruimtes' van schoolgebouwen bijzonder belangrijk zijn omdat het de ruimtes zijn waarin veel van de socialisatie, interactie en het echte leren plaats vindt. Veel architecten nemen tegenwoordig zulke informele ontmoetingsruimtes op in het ontwerp van nieuwe schoolgebouwen.

6. Heeft u nagedacht over het opnieuw inrichten van het klaslokaal?

Zoals al uit de twee vorige trends bleek, zal het klaslokaal niet langer het centrum van de wereld zijn. Klaslokalen moeten herontworpen worden zodat zij een goede rol spelen in een omgeving waarin zelfsturend leren en samenwerkingsprojecten voor een goed deel het 'chalk and talk' van het traditionele lesgeven vervangen. De nieuwe onderwijsmethoden vragen om meer flexibiliteit in de vorm en grootte van klaslokalen, inclusief tijdelijke opdelingen, beweegbare wanden en dergelijke. De oude 'one size fits all' benadering zal de mogelijkheden van scholen om kwalitatief eigentijds onderwijs te geven sterk beperken.

7. Wat te doen met het meubilair?

Dit is een duidelijk te verbeteren terrein; de impact van vernieuwingen kan onmiddellijk voelbaar en effectief zijn. Gelukkig komt er steeds meer ergonomisch verantwoord meubilair op de markt dat flexibel is, en rekening houdt met verschillende samenwerkings- en groepeeringsvormen én computergebruik.

8. Zijn er flexibele mogelijkheden om te eten op school?

We weten dat leerlingen gezond en gevarieerd moeten eten en op momenten dat zij trek hebben. Niet iedereen krijgt dat van thuis mee. Steeds meer scholen voor voortgezet onderwijs besteden aandacht aan een goed en gezond kantine-assortiment en combineren dit met flexibele tijden om te pauzeren of maaltijden te nuttigen. Zijn er niet steeds meer scholen voor primair onderwijs waar dit ook zinvol zou zijn?

9. Zijn uw leerlingen betrokken bij buitenschools leren?

In veel landen vragen scholen van hun leerlingen om in een bepaalde mate buitenschools te leren, in maatschappelijk relevante projecten, stages en andere buitenschoolse activiteiten. In hogere onderwijssoorten is het vaak een verplicht deel van het curriculum. In het primair onderwijs nemen de activiteiten in de naschoolse opvang toe en ontstaan steeds meer brede scholen. Het gevolg van deze trend is dat het ruimtegebruik anders over de dag gespreid kan worden. Creatief roosteren en plannen kan voor de in school aanwezige kinderen extra profijt opleveren als schoolleiders en architecten hierover nadenken.

10. Zal uw computerlokaal vervangen worden door een studio voor afstandslernen?

Met de invoering van laptops in de klas lijkt een computerlokaal al gauw overbodig. Maar zo'n compleet geoutilleerde ruimte biedt fantastische mogelijkheden voor afstandslernen, samenwerkingsprojecten met andere scholen, complete leerlingpresentaties en zelfstandig (remediaal) werken. Droomt u al van een multimediale studio?

11. Is uw infrastructuur óók klaar voor meer hi-tech toepassingen?

Zelfs als de school een draadloze standaard hanteert, zal de vraag snel toenemen naar nog geavanceerder technologie, bijvoorbeeld om multimediale toepassingen mogelijk te maken: journalistieke uitzendingen, video's, muziekvoorstellingen... Ook de school als organisatie zal steeds meer behoefte krijgen om bijvoorbeeld snel grote data-bestanden te laden. Draadloos alleen is dus niet genoeg. Biedt uw hardware en kennisnet aansluiting u al perspectief op zulke mogelijkheden?

12. Werkt uw school met andere scholen samen?

De software voor afstandslernen, camera's en goede draadloze technologie maken het mogelijk om online samen te werken met andere scholen, leraren en (groepen) leerlingen. Voor internationale samenwerking, talenonderwijs, gezamenlijke vieringen: de andere school komt opeens dichtbij. Ook kunt u de expertise voor zieke leerlingen of uit het speciaal onderwijs op een praktische manier de school 'intrekken'. Maakt u al afspraken met anderen?